

Sarpsborg kommunes innspill til ny stortingsmelding om flom og skred

03.11.2023

Regjeringen er i gang med å utarbeide en ny stortingsmelding om flom og skred. Regjeringen åpner for skriftlige innspill, med frist 3. november.

Gjerdrumutvalget leverte NOUen «På trygg grunn – Bedre håndtering av kvikkleirerisiko» i 2022. Sarpsborg kommune velger i dette innspillet å kommentere hovedanbefalingene fra Gjerdrumutvalget.

Innspillet er utarbeidet av Sarpsborg kommunes administrasjon, med utgangspunkt i Sarpsborg kommunes høringsuttalelse til NOUen vedtatt av bystyret 16.06.2022.

Skred

Utvalget anbefaler en nasjonal handlingsplan om skred. Dette støtter Sarpsborg kommune.

1- Ansvarsfordelingen må tydeliggjøres

- Utvalget anbefaler å lovfeste grunneiers ansvar for å sikre egen eiendom. Dette støtter Sarpsborg kommune.
- Utvalget anbefaler å innføre en plikt for grunneier til å varsle kommunen dersom forhold på eiendommen tilsier at det er fare for naturskade. Dette støtter Sarpsborg kommune.
- Utvalget anbefaler at det primært er staten som, gjennom økt bistand, bør sørge for at det etableres flere sikringstiltak for eksisterende bebyggelse.
- Utvalget anbefaler å lovfeste statens ansvar for å sikre der det er overhengende fare for naturskade, og at staten skal bidra til at det tas tilstrekkelig hensyn til naturfare ved å bistå kommunene gjennom rådgivning, overvåkning og kartlegging. Dette støtter Sarpsborg kommune.
- Utvalget anbefaler at det innføres en lovfestet utredningsplikt for kommunene, som pålegger dem å følge opp fare som er avdekket eksempelvis gjennom helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) eller gjennom observasjoner og bekymringsmeldinger. Sarpsborg kommune mener kommunene bør ha en oppfølgingsplikt, men mener staten bør ha ansvar for de geotekniske utredningene. Sarpsborg kommune mener det er viktig å tydeliggjøre hva som forventes av kommunene og andre aktører når det gjelder fare for eksisterende bebyggelse. Det må blant annet være tydelig når en slik utredningsplikt utløses, og hva som må gjøres for å ivareta utredningsplikten.

- Utvalget anbefaler å lovfeste en plikt for kommunene til å informere grunneier dersom utredningen viser at det er et overvåkings- eller sikringsbehov. Dette støtter Sarpsborg kommune.
- Forslagene i NOUen vil medføre merkostnader og merarbeid for kommunene. Sarpsborg kommunemener dette må dekket av staten.

2- Mer og bedre kartlegging

- Sarpsborg kommune mener det er viktig å få på plass mer detaljerte aktsomhetskart for kvikkleireskred. Det er behov for å ta inn utløpsområder i aktsomhetsområdene. Det bør også vises områder som er «friskmeldt». Staten må ta ansvar for kartleggingen.
- Sarpsborg kommune mener staten bør ta et ansvar for å kartlegge på faresonenivå alle tettbygde områder som ligger innenfor aktsomhetsområder for kvikkleireskred.
- Når det gjelder faresoner er noen av sonene gamle og detaljeringsnivået varierer mye. Staten bør ta et ansvar for å rydde i eksisterende faresoner, slik at det sikres et likt detaljeringsnivå.
- Sarpsborg kommune støtter at kartlegging av områder hvor kvikkleireskred kan få størst konsekvenser bør prioriteres først.
- Sarpsborg kommune mener kartlegging av kvikkleireskred rettet mot avklaring av sikkerhetsnivå for eksisterende bebyggelse og infrastruktur bør være statens ansvar. Kommunene har ikke økonomi til å kunne prioritere en offensiv kartleggingsinnsats.
- Sarpsborg kommune mener det er viktig at informasjon fra grunnundersøkelser og naturfareutredninger gjøres allment tilgjengelig.

3- Flere fysiske sikringstiltak må etableres

- Utvalget anbefaler å styrke NVEs bistandsordninger for sikringstiltak for eksisterende bebyggelse. Dette mener Sarpsborg kommune er viktig.
- Utvalget anbefaler å lovfeste ansvar for vedlikehold av sikringstiltak. Det kan være mange som har nytte av et sikringstiltak. Sarpsborg kommune mener det bør tydeliggjøres hvem som har ansvar for vedlikehold.

4- Utbygging må skje på en sikker måte

- Utvalget anbefaler å utarbeide en forskrift om innhold og prosess for ROS-analyser etter plan – og bygningsloven. Sarpsborg kommune er usikre på om en forskrift om innhold og prosess for ROS-analyser er riktig verktøy. Gode og tydelige veiledere er viktigere. I tillegg mener Sarpsborg kommune at det viktigste for en sikker utbygging er kvaliteten på de geotekniske vurderingene. For å sikre at geotekniske vurderinger gjøres riktig, kunne utfylling/vurdering etter NVEs veileder være digitalisert, slik at man må gå gjennom alle stegene.
- Utvalget anbefaler at geotekniker blir et lovregulert yrke. Dette støtter Sarpsborg kommune.
- Utvalget anbefaler å tydeliggjøre, forenkle og harmonisere regelverket for sikkerhetskrav og prosjektering av byggetiltak i kvikkleireområder. Dette støtter Sarpsborg kommune. I områder med kvikkleire kan selv mindre terrenginngrep få alvorlige konsekvenser. Kommunen er enig i konklusjonene fra NOU 2022:3 om at det bør fremgå tydeligere av lov og forskrift at det gjelder søknadsplikt også for mindre tiltak i områder med mulighet for marin leire. Det er samtidig viktig å prioritere

arbeidet med å "friskmelde" områder pga. avstand til fjell og/eller topografi. Reglene må tydeliggjøres og klargjøres.

- Etter dagens regelverk må reel fare for skred avklares på siste plannivå. I nyere kommuneplaner og kommunedelplaner har NVE kommet med innsigelser dersom planen åpner for unntak fra plankrav innenfor aktsomhetsområder for skred. Dette gjelder også for små tiltak. I praksis betyr dette at det innføres et krav om regulering av det minste tiltaket etter pbl (bod, garasje osv.). Sarpsborg kommune ser ikke at innføring av et krav om regulering for slike mindre tiltak, er riktig verktøy for å sikre at utbygging skjer på en sikker måte. Regulering er en lang og kostbar prosess som omhandler mange andre temaer enn skred. Prosedyren for avklaring av fare for skred er den samme om den gjennomføres som del av en reguleringsprosess eller som del av en byggesak. Sarpsborg kommune ser ikke hva man oppnår i praksis med et krav om regulering. Sarpsborg kommune er bekymret for at konsekvensen av dette vil være at flere gjennomfører mindre tiltak uten å søke, eller at utbygging som ikke innebærer en fare for skred stopper helt opp. Sarpsborg kommune støtter fullt ut at utbygging må skje på en sikker måte, men mener at krav om geoteknisk vurdering og eventuelt videre utredning av stabiliteten innenfor aktsomhetsområder (også med potensielle utløpsområder) ivaretar dette.

5- Overvåking av erosjon og andre terrengendringer kan identifisere kritiske områder

- Sarpsborg kommune mener det haster å få på plass en systematisk overvåking av erosjon i bekker, elver og strandsoner. Sarpsborg kommune har startet droneovervåking av enkelte steder, men det er behov for å systematisere overvåkingen. Sarpsborg kommune mener det er staten som må utvikle metodikken for å identifisere områder med særlig fare for erosjon, og utforme retningslinjer for detaljkartlegging, sikring og overvåking.
- Sarpsborg kommune støtter utvalgets anbefaling om utvikling av et nasjonalt, digitalt kartbasert verktøy for registrering og oppfølging av bekymringsmeldinger, som kommunene skal benytte. Det er viktig at verktøyet lar seg integrere med kommunens kartløsning.

6- Med mer kunnskap og kompetanse kan skred unngås

- Sarpsborg kommune støtter utvalgets anbefaling om at NVE prioriterer å formidle informasjon om kvikkleire og farlig erosjon til kommuner og grunneiere. Sarpsborg kommune mener det er viktig også å rette informasjon til entreprenører/anleggsbransjen. NVE bør utarbeide veiledningsmateriale som oversettes til flere språk. Det er viktig med presise og kvalitetssikrede oversettelser.
- Sarpsborg kommune støtter utvalgets anbefaling om å styrke kunnskapsgrunnet ved et tematisk forskningsprogram for kvikkleire.
- Sarpsborg kommune støtter utvalgets anbefaling om å styrke etter- og videreutdanning for alle som arbeider med planlegging eller praktisk arbeid i kvikkleireområder.
- Sarpsborg kommune ønsker å få utarbeidet en særskilt rapport med DSBs scenario «Kvikkleireskred i by» slik som i Trondheim.

Flom

Mange av punktene over som omhandler skred er også relevante for flom. Følgende punkter om flom kommenteres spesielt:

- Sarpsborg kommune mener det er behov for bedre kartlegging av flomfare. Flomsonekartlegging bør gjennomføres for hele Glomma og elver og bekker med tett bebyggelse og/eller infrastruktur i nærheten.
- Sarpsborg kommune savner anbefalinger angående overvåkning av elvebreddens stabilitet etter flom (mtp. fare for skred). Sarpsborg kommune trenger bistand for å vurdere hvor og hvordan overvåkingen bør foregå.
- Sarpsborg kommune har hatt utfordringer med å ikke ha tilgang til luftrommet over private eiendommer, for å følge opp mulig farlig erosjon langs elvebredden.
- Sarpsborg kommune mener det er gode systemer på plass for varsling av innbyggere i kommunen ved akutte hendelser. Det er mer utfordrende å varsle ansatte med arbeidsplass i kommunen.